

Innst. S. nr. 86

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:94 (2003-2004)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for å styrke voldtektsorfres rettssikkerhet

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui har den 18. juni 2004 fremsatt følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold, og gjennom dette styrke voldtektsorfres rettssikkerhet.
- 2- Stortinget ber Regjeringen sikre voldtatte kvinner rett til bistandsadvokat uavhengig av om saken anmeldes.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for tilgjengelig voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis.
4. Stortinget ber Regjeringen vurdere en alternativ sentral finansiering av DNA-registrering, samt vurdere en utvidelse av DNA-registeret.
5. Stortinget ber Regjeringen sørge for å iverksette et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold."

I begrunnelsen for forslaget vises det til at kvinner har krav på et liv i frihet, uten å bli utsatt for seksuelle overgrep, og uten å måtte frykte for slike overgrep. Voldtekt er en alvorlig krenkelse av kvinners frihet, og innebærer brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

Mindre enn hver tiende voldtektsanmeldelse ender i fellende dom. Den lave andelen domfellelser bidrar til at færre tar belastningen med å anmelde voldtekt. Det anslås at bare én av 12 kvinner anmelder voldtekten.

I arbeidet med å forebygge og bekjempe seksualisert vold mot kvinner, må en sette i verk en rekke tiltak. Dersom flere voldtekter fører til domfellelse, er det god grunn til å anta at det også vil virke forebyggende.

Det følger av straffeprosessloven at kvinner som utsettes for voldtekt har rett til advokat. Retten oppstår som regel fra forholdet blir anmeldt. Blant annet fordi så få anmelder voldtektssaker, må denne retten utvides til å gjelde uavhengig av om saken anmeldes eller ikke. Kvinner bør opplyses om retten til bistandsadvokat i møte med det offentlige.

Det er i de fleste fylker opprettet voldtektsmottak tilknyttet legevaktjenesten. Slike mottak må være tilgjengelig over hele landet. Legevakt/akuttmottak må ha kompetanse til å ta imot volds- og voldtektsorfre, og til å sikre bevis. Opplæring i hvordan DNA-spor sikres kan blant annet bidra til å styrke etterforskning og øke oppklaringsprosenten.

I dag er det et problem at politiet ikke foretar DNA-testing, fordi de ikke har økonomiske ressurser til dette. Det må derfor utredes en alternativ sentral finansiering av DNA-tester. Det bør vurderes å utvide DNA-registeret, slik at DNA-registrering utføres på linje med fingeravtrykk. Videre må etterforskningskompetansen i politiet på dette området styrkes, og det må etableres egne voldteksetterforskere i alle politidistrikt.

De fleste voldtekter skjer i nære relasjoner. Likevel er det her det er færrest anmeldelser. Et viktig virkemiddel er å sørge for at det blir heldidsstillinger som familievoldskoordinator i alle politidistrikt.

En viktig del av arbeidet med å forebygge voldtekt og vold mot kvinner, er å få på plass et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold. Dette må prioriteres.

Den forventede straff i voldtektssaker kan ha betydning, både for potensielle gjerningspersoner og for

kvinner vurdering av om en voldtekt skal anmeldes. Den straff som faktisk utmåles, har også betydning for allmennhetens rettsoppfatning. Det bør derfor foretas en gjennomgang av straffutmålingen i voldtektssaker.

Det bør nedsettes et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold. Et slikt utvalg bør foreslå andre konkrete tiltak til styrking av voldtektslovens rettsstilling. Hovedmålet med arbeidet må være å få kvinner til å anmelde voldtekter og å øke antallet domfellelser.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Linda Cathrine Hofstad og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til det fremlagte forslaget fra representantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for å styrke voldtektslovens rettsikkerhet. Komiteen viser også til Justisdepartementets brev til komiteen av 1. og 25. november 2004. Brevene følger vedlagt denne innstillingen.

Følgende forslag er satt fram av forslagsstillerne:

1. Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold, og gjennom dette styrke voldtektslovens rettsikkerhet.
2. Stortinget ber Regjeringen sikre voldtatte kvinner rett til bistandsadvokat uavhengig av om saken anmeldes.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for tilgjengelig voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis.
4. Stortinget ber Regjeringen vurdere en alternativ sentral finansiering av DNA-registrering, samt vurdere en utvidelse av DNA-registeret.
5. Stortinget ber Regjeringen sørge for å iverksette et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold.

Komiteen har følgende vurdering av forslagene:

Generelt

Komiteen vil gi forslagsstillerne honnør for å sette fokus på voldtektslovens rettsikkerhet. Voldtekt kan ramme både kvinner og menn, og er en svært alvorlig krenkelse av den enkelte. De psykiske skadevirkningene etter en voldtekt kan vare livet ut. Derfor er det etter komiteens mening viktig at politiet og hjelpeapparatet er godt rustet til å bistå dem som har vært utsatt for voldtekt/sekuelle overgrep. Det er også vik-

tig at rettsapparatet behandler disse sakene på en skjønnsom måte.

Komiteen har med bekymring merket seg at anmeldeshyppigheten og antall anmeldte saker som ender i fellende dom, er lav. Komiteen mener generelt sett at målet for domstolene er å avsi riktige dommer - det er ikke et mål å få flest mulig fellende rettsavgjørelser. Det er imidlertid grunn til å tro at domfellellesprosenten når det gjelder voldtektssaker spesielt, er for lav. Det er en utfordring for både politi- og påtalemyndighet og for domstolene å bidra til at seksualforbrytere dømmes for begåtte overgrep.

Komiteen er kjent med at helsetilbudet til voldtatte er varierende med hensyn til kvalitet, innhold og organisering av tjenesten rundt om i landet. Komiteen mener det må være en klar målsetting at enhver person som utsettes for vold og seksuelle overgrep skal få et godt og likeverdig hjelpetilbud. Komiteen ber Regjeringen arbeide for å oppfylle denne målsettingen.

Komiteen viser til at Regjeringen i juni 2004 la frem en ny handlingsplan for å bekjempe vold i nære relasjoner. Planen inneholder flere tiltak for å bedre situasjonen for personer som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep.

Komiteen mener at dersom flere voldtekter fører til domfellelse, er det god grunn til å anta at dette vil virke forebyggende. Det er samtidig viktig å være klar over voldtektsforbrytelsens spesielle art, og at det er særlig vanskelig å få en fellende dom i slike saker. Ofte fins det ingen andre vitner enn fornærmede, og ord står ofte mot ord. All erfaring tilsier også at det er viktig for ofrene i en rehabiliteringsfase å få plassert skyld.

Komiteen mener det er svært viktig å sørge for et sett av tiltak rundt den fornærmede i denne typen saker, der profesjonalitet må vektlegges meget sterkt: Tilgjengelige og kvalitetssikrede voldtektsmottak, grundig politiarbeid, høy kompetanse i alle ledd i rettsapparatet og bistand og hjelp tilpasset individuelle behov, både i akutfasen og i rehabiliteringsfasen. Også der saken ikke ender i fellende dom må fornærmede ivretas på en skikkelig måte. I tillegg må det finnes gode tilbud til dem som velger ikke å utsette seg for den belastning en rettsak kan medføre.

Komiteen viser til Regjeringens handlingsplan Vold i nære relasjoner (2004-2007) og særlig tiltakene 22-24. Komiteen viser til at Regjeringen vil ta initiativ overfor Riksadvokaten til utarbeidelse av et rundskriv som tydeliggjør rutinene for behandling av voldtektssaker, ikke minst med hensyn til politi og påtalemyndighetens samarbeid med andre instanser. Videre vil Regjeringen iverksette tiltak for å styrke helsetjenestens kompetanse på undersøkelser, sporsikring og skadedokumentasjon i voldtektssaker. Dessuten skal Regjeringen styrke helsetjenestetilbudet til volds- og voldtektsutsatte på lokalt plan.

Politibudsjettet for 2005 er økt med hele 465 mill. kroner. Komiteen forutsetter at dette vil gi politiet mulighet til å anskaffe video- og lydopptaksutstyr slik at avhørssituasjonen kan gjennomføres på en bedre og mer rettsikker måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er i tillegg opptatt av at politiet så raskt som mulig må anskaffe lyd- og videoopptaksutstyr slik at alle sider ved avhørene i alvorlige saker bedre kan dokumenteres for retten. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle politidistriktene i løpet av 2005 skaffer til veie video- og lydopptaksutstyr slik at rettssikkerheten kan styrkes både for fornærmede og for mulige gjerningspersoner."

Disse medlemmer viser videre til forslagsstillerens begrunnelse for forslagene, og stiller seg bak denne. Kvinner har krav på et liv i frihet, uten å bli utsatt for seksuelle overgrep og uten å måtte frykte for slike overgrep. Voldtekt er en alvorlig krenkelse av et menneskes frihet og innebærer brudd på grunnleggende menneskerettigheter. En voldtekt kan for mange bety en livslang krenkelse, fordi de psykiske skadevirkningene kan vare livet ut. Slik seksualisert vold mot kvinner er et alvorlig samfunnsproblem og et offentlig ansvar, ut over det ansvar den enkelte gjerningsperson må bære. Disse medlemmer mener at det aller viktigste man kan gjøre i Norge er å sikre at profesjonaliteten er til stede i alle ledd. En kjede som skal holde fram til fallende dom er aldri sterkere enn sitt svakeste ledd.

Disse medlemmer mener videre at det er viktig å spre mer kunnskap om hva voldtekt er, som for eksempel at de færreste voldtekter er overfallsvoldtekter med ukjent gjerningsmann, og at man skal respektere andre menneskers grenser uansett. Disse medlemmer viser til at kriminaliseringen av grov uaktsom voldtekt har bidratt til en ytterligere ansvarliggjøring av gutter og menn ved at det ikke lenger er nok å "tro at hun ville", man må faktisk være helt sikker.

Disse medlemmer viser til at færre enn hver tiende voldtektsanmeldelse ender i fallende dom. Det ble anmeldt 681 voldtekter i 2002 og 724 i 2003. I 2002 førte kun 52 saker til straffereaksjoner. Saksbehandlingstiden i politi- og rettsapparatet er lang. Behandlingstiden er over ett år i saker som føres for domstolen, noe som er svært belastende for dem det gjelder. Henleggelse av saker eller manglende domfellelse føles ofte som et nytt overgrep. Den lave andelen straffereaksjoner bidrar også til at færre tar belastningen med å anmelde voldtekt. Videre viser disse medlemmer til det faktum at mørketallene er store. Det anslås at bare én av 12 kvinner anmelder voldtekten.

Forslag 1 - offentlig utvalg for å utrede voldtektsofres stilling m.m.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Kvinnevoldsutvalgets utredning, NOU 2003:31 Retten til et liv uten vold. I utredningen er det foreslått en rekke tiltak med sikte på å forbedre situasjonen for kvinner og barn som er utsatt for vold og overgrep i nære relasjoner. En rekke av disse forslagene er fulgt opp i Regjeringens handlingsplan om vold i nære rela-

sjoner (2004-2007). Planen inneholder til sammen 30 tiltak, hvorav tre retter seg direkte mot kvinner som har vært utsatt for seksuelle overgrep.

Flertallet viser videre til at det på oppdrag fra Justisdepartementet er gjennomført en utredning om fornærmedes stilling i straffesaker (Kontradiksjon og verdighet, Anne Robberstad 2002). Som en oppfølging av dette ble det såkalte Fornærmedeutvalget oppnevnt i juni 2004. Utvalget skal utrede hvordan fornærmedes og pårørendes stilling kan styrkes i straffeprosessen, og skal avgi sin innstilling innen 1. januar 2006.

Flertallet viser dessuten til at det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere en del praktiske aspekter ved avvikling av straffesaker.

På bakgrunn av ovennevnte iverksatte utredningstiltak, mener flertallet at det ikke er behov for å nedsette enda et utvalg for å utrede voldtektsofres rettssikkerhet. Etter flertallets oppfatning vil dette perspektivet være godt ivare tatt i mandatene til de utvalg som nevnes ovenfor.

Flertallet minner om at Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner også omfatter tiltak relatert til ofre for voldtekt. Flertallet mener derfor at det ikke er behov for å utarbeide enda en handlingsplan, slik Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslår.

Flertallet viser til at Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) ble etablert 1. januar 2004. Senteret skal styrke forskning og kompetanseutvikling på volds- og traumefeltet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at både Kvinnevoldsutvalget (NOU 2003:31) og Fornærmedeutvalget har vurdert eller vurderer voldtektsutsattes stilling og behov for bistand. Samtidig har ingen av disse utvalgene et mandat som spesifikt ser på voldtekt, noe som gjør at aktuelle problemstillinger ikke er berørt. Kvinnevoldsutvalgets arbeid og forslag gir likevel et godt grunnlag for videre arbeid for å gi voldtektsofre bedre rettsikkerhet.

Disse medlemmer mener det blant annet må igangsettes forskning knyttet til politiets og rettsapparatets behandling av saker om menns vold mot kvinner og spesielt voldtekt. Både helsevesenets og spesialisthelsetjenestens rolle må gjennomgås, i tillegg til juridiske, økonomiske og andre tiltak.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en detaljert handlingsplan for å styrke voldtektsofres rettsikkerhet og tilbud om bistand og hjelp. Sentralt i denne handlingsplanen må være igangsetting av forskning knyttet til politiets og rettsapparatets behandling av voldtektsaker der muligheter for forbedring identifiseres. Det etableres et rådgivende organ for gjennomføring av en slik handlingsplan."

Forslag 2 - rett til bistandsadvokat

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener

at spørsmålet om når retten til bistandsadvokat skal utløses, bør sees i sammenheng med hva som er bistandsadvokatens rolle og arbeidsoppgaver. Det følger av straffeprosessloven § 107c at bistandsadvokatens primære rolle er å ivareta fornærmedes interesser i forbindelse med etterforskning og hovedforhandling i saken. Behov for hjelp og støtte som ikke er av rettslig karakter er andre yrkesgrupper enn advokater/jurister, etter flertallets oppfatning, best egnet til å gi.

Flertallet mener videre at regelverket om bistandsadvokatorordningen bør være mest mulig enhetlig.

Flertallet finner grunn til å bemerke at det virker lite gjennomtenkt å foreslå en endring i reglene for bistandsadvokat, som kun skal gjelde voldtatte kvinner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at straffeprosesslovens regler gir kvinner som utsettes for voldtekt rett til advokat. Retten oppstår fra det tidspunkt forholdet anmeldes. Siden svært få voldtektssaker anmeldes, mener disse medlemmer det er viktig å bidra til at flere anmelder voldtekten. Disse medlemmer mener derfor at retten til advokat bør utvides til å gjelde fra det tidspunkt kvinner kommer i kontakt med det offentlige enten gjennom hjelpeapparat eller politi. Bistandsadvokat på et tidligere tidspunkt vil bidra til at bevis kan sikres på en bedre måte.

Annen rådgivning og informasjon

Komiteen har forståelse for at personer som utsettes for voldtekt kan føle behov for råd og informasjon før overgrepet anmeldes til politiet. Slik rådgivning gis i dag gratis av bl.a. rådgivningskontorene for kriminalitetsofre, Landsforeningen for voldtatte (DIXI-sentrene), Juridisk rådgivning for kvinner og Jussbuss. Flere av disse rådgivningstilbudene er landsdekkende.

Komiteen ber Helse- og omsorgsdepartementet be Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) om å vurdere behovet for å utvikle en nettbasert veiledningstjeneste til hjelp for personer som har vært utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep. Det bes videre om at man vurderer å konkretisere veiledningen på et slikt eventuelt nettsted til de ulike helseregionene, slik at den enkelte lett kan finne frem til relevant hjelpeinstans i sitt nærmiljø. Komiteen ber Helse- og omsorgsdepartementet melde tilbake til Stortinget på egnet måte om hvordan dette vurderes og eventuelt følges opp.

Komiteen viser til at det i dag er etablert ni rådgivningskontorer for kriminalitetsofre. Det tiende planlegges etablert i Hordaland politidistrikt i 2005. Komiteen ber departementet arbeide for å etablere minst ett rådgivningskontor for kriminalitetsofre i hvert politidistrikt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i Sverige er ordningen med RKKer utbygd over hele landet med over 90 kontorer, mens i Norge fins det bare ni slike. Disse medlemmer mener det er på tide å få

en konkret plan fra Regjeringen for utbygging av dette viktige tilbudet, slik at man kan komme på linje med svenskene i denne satsingen.

Disse medlemmer vil fremheve det viktige arbeidet som DIXI-sentrene gjør.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag som gir fornærmede rett til bistandsadvokat i voldtektsaker fra det tidspunkt vedkommende kommer i kontakt med det offentlige.
2. Stortinget ber Regjeringen legge fram en plan i Revidert nasjonalbudsjett 2005 for hvordan den vil bygge ut Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK).
3. Stortinget ber Regjeringen etablere en nettportal og en døgnåpen grønn telefonlinje for ofre for vold, voldtekt og seksuelle overgrep, i løpet av 2005."

Forslag 3 - voldtekt- og voldsmottak m.m.

Komiteen viser til brev fra justisminister Dørum av 25. november 2004. Her går det fram at Sosial- og helsedirektoratet, på bakgrunn av kartleggingen av tilbudet i kommunene til personer utsatt for vold og seksuelle overgrep, har utarbeidet noen anbefalinger til Regjeringen. Disse er:

- a) Det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for helsetjenesten på følgende områder:
  - felles registreringsrutiner for vold og seksuelle overgrep ved mottak
  - gjennomgang av eksisterende veiledere/manualer og journalmal for å fremme forslag om en felles manual/journalmal med hensyn til kriminalteknisk, sporsikringsmessig, medisinsk og psykologisk undersøkelse. Regelmessig revidering bør vurderes.
  - gjennomgang av henvisningsrutiner.
- b) Bør motta tilbud om behandling i psykisk helsevern innen fire uker, "stående" tilbud innenfor en ramme på seks måneder.
- c) Bør etableres interkommunale volds-/voldtektsmottak som en mottaksfunksjon ved interkommunal legevakt.
- d) Bør vurdere finansieringsordningen for rettsmedisinske tjenester.
- e) Bemanning bør ha medisinsk faglig, rettsmedisinsk/sporsikring og psykologisk spesialkunnskap.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at forslag nr. 3 i Dokument nr. 8:94 (2003-2004) fullt ut er ivarettatt i Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Flertallet er glad for at Regjeringen vil etablere en felles mottaksfunksjon for volds- og voldtektsrammede ved minimum en eksisterende interkommunal legevakt i hvert fylke.

Flertallet er også tilfreds med at det skal utvikles registreringsrutiner for vold og seksuelle overgrep, en

manual for kriminaltekniske, medisinske og psykologiske undersøkelser, samt anbefalt oppfølging. Dette vil gi helsepersonell nødvendige retningslinjer for å sikre en god og likeverdig behandling av volds- og overgrepssatte i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er svært opptatt av at alle fylker må få etablert et voldtekstmottak. Samtidig må alle mottakene, både eksisterende og fremtidige mottak, kvalitetssikres, slik at ikke kvaliteten varierer. Disse medlemmer viser til NOU 2003:31 hvor det går fram at bare 25 pst. av voldtekstmottakene i landet har et psykologtilbud, og at også dette som regel er svært begrenset, mens for eksempel Island tilbyr ti timer gratis psykologhjelp til voldtektsutsatte. Videre er det generelt store mangler og stor usikkerhet knyttet til mange av mottakene. Disse medlemmer mener at det burde være en rettighet å få gratis hjelp av psykolog raskt etter å ha vært utsatt for slike traumatiske overgrep.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at voldtekstmottakene benytter seg av fotodokumentasjon, sikrer spor og benytter seg av nasjonale standarder for beskrivelse av sakkyndighetsuttalelse. Disse medlemmer er dessuten opptatt av at de som arbeider ved voldtekstmottakene må ha spesialistutdanning/spesialkompetanse.

Disse medlemmer er svært opptatt av at anbefalingene fra Sosial- og helsedirektoratet tas til følge, og mener det er et viktig skritt på veien at Regjeringen har foreslått inntil 10 mill. kroner i stimuleringsmidler til dette formålet i statsbudsjettet for 2005. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen om snarest å følge opp anbefalingene fra Sosial- og helsedirektoratet på bakgrunn av kartleggingen av tilbudet i kommunene til personer utsatt for vold og seksuelle overgrep.
2. Stortinget ber Regjeringen sørge for tilgjengelig voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis."

Disse medlemmer mener videre det må bli like naturlig for kommunene å sørge for å ivareta voldtektsutsatte innbyggere som det er å sørge for hjelp til personer som for eksempel har brukket et bein. Det betyr at kommunene må bidra med midler for å sikre at det blir etablert minst ett voldtekstmottak i hvert fylke.

Forslag 4 - DNA-registrering

Komiteen viser til Dokument nr. 8:41 (2002-2003) forslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad om endringer i straffeprosessloven for å gi utvidet adgang til bruk av DNA-bevis i straffesaker, og til sine respektive merknader til saken i Innst. S. nr. 148 (2002-2003). Komiteen mener at bruk av DNA-test er et viktig virkemiddel for å oppklare straffesaker. Særlig gjelder dette saker som omhandler ulike former for vold, seksuallovbrudd og drap.

Komiteen har registrert at Justis- og politidepartementet har nedsatt et utvalg som skal se på utvidet bruk av DNA i straffesaker. Komiteen ser behov for å utvide dagens DNA-register og ber om at dette arbeidet prioriteres. Komiteen ser frem til å få seg forelagt resultatet av utvalgets arbeid.

Komiteen vil imidlertid fremheve at politiet i dag har hjemmel til å foreta DNA-testing i forbindelse med volds- og voldtektsforbrytelser. Komiteen mener at denne muligheten bør brukes i større utstrekning enn i dag, og minner i den forbindelse om at politibudsjettet for 2005 styrkes med hele 465 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil presisere at det bør legges opp til en sentral finansiering av DNA-prøvetaking slik at økonomi ikke blir et hinder for å benytte metoden.

Forslag 5 - landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud for voldsutøvere

Komiteen viser til at Regjeringen i handlingsplanen Vold i nære relasjoner sier at man vil arbeide systematisk for å utvikle hjelpe- og behandlingstilbudet til voldsutøvere og overgripere. Dette er positivt. Komiteen vil fremheve behovet for et mangfoldig tilbud og ber departementet stimulere til dette. Det er etter komiteens oppfatning viktig at tilbudet tilrettelegges for både unge og voksne, for de som selv ønsker hjelp til å forebygge og unngå vold, og for de som allerede er volds- og overgrepssatte. I tillegg bør tilbudet tilrettelegges for menn med ulik etnisk bakgrunn.

Komiteen vil presisere at hjelpe- og behandlingstilbudet til ofre for kriminelle handlinger må være tilgjengelig for dem som trenger og ønsker det. Tilbudet må dessuten holde høy kvalitet.

Komiteen anser det som viktig at personer som utøver vold og/eller som begår seksuelle overgrep, får et hjelpe- og behandlingstilbud. Dette fordi tilbud av denne type vil kunne virke forebyggende. Komiteen vil påpeke at et hjelpe- og behandlingstilbud ofte vil komme som et supplement til en strafferettslig reaksjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i avtalen om justisbudsjettet for 2005 bevilget 2 mill. kroner til gjennomføring av et familievoldsprosjekt i regi av politiet i Vestfold. Siktemålet er å styrke det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet mot slik vold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige med forslagsstillerne i at en viktig del av arbeidet med å forebygge voldtekt og vold mot kvinner, er å få på plass et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til menn som utøver vold mot kvinner. Dette arbeidet må prioriteres. Disse medlemmer mener at Alternativ til Vold må spille en viktig rolle i en slik satsing, som ikke bare må knyttes opp mot behandling i fengslene.

Disse medlemmer mener at det må legges fram en plan i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 med en tidsplan for når dette tilbudet skal være ferdig utbygd. Disse medlemmer mener at det må etableres tilbud om voldsbehandling i alle barne- og familievernregionene i Norge. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen å legge fram en plan i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 for hvordan man vil sørge for at det blir etablert et landsdekkende tilbud til voldsutøvere."

Disse medlemmer viser til at Kvinnevoldsutvalget har levert sin innstilling, jf. NOU 2003:31. Utvalget har foreslått lovendringer og tiltak for å styrke stillingen til kvinner utsatt for vold og overgrep av nåværende eller tidligere samlivspartner. Disse medlemmer forventer at innstillingen blir grundig gjennomgått og fulgt opp av Regjeringen.

På denne bakgrunn foreslår komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, at Dokument nr. 8:94 (2003-2004) vedlegges protokollen.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle politidistriktene i løpet av 2005 skaffer til veie video- og lydopptaksutstyr slik at rettssikkerheten kan styrkes både for fornærmede og for mulige gjerningspersoner.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en detaljert handlingsplan for å styrke voldtektsfres rettsikkerhet og tilbud om bistand og hjelp. Sentralt i denne handlingsplanen må være igangsetting av forskning knyttet til politiets og rettsapparatets behandling av voldtektsaker der muligheter for forbedring identifiseres. Det etableres et rådgivende organ for gjennomføring av en slik handlingsplan.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag som gir fornærmede rett til bistandsadvokat i voldtektssaker fra det tidspunkt vedkommende kommer i kontakt med det offentlige.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge fram en plan i Revidert nasjonalbudsjett 2005 for hvordan den vil bygge ut Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK).

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen etablere en nettportal og en døgnåpen grønn telefonlinje for ofre for vold, voldtekt og seksuelle overgrep, i løpet av 2005.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen om snarest å følge opp anbefalingene fra Sosial- og helsedirektoratet på bakgrunn av kartleggingen av tilbudet i kommunene til personer utsatt for vold og seksuelle overgrep.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen sørge for tilgjengelig voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge fram en plan i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 for hvordan man vil sørge for at det blir etablert et landsdekkende tilbud til voldsutøvere.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:94 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for å styrke voldtektsfres rettsikkerhet - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. desember 2004

Trond Helleland
leder

Inga Marte Thorkildsen
ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 1. november 2004****Vedrørende Dokument 8:94 (2003-2004). Forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for styrke voldtektsofres rettsikkerhet**

Jeg viser til brev av 19. oktober 2004 vedlagt Dokument 8 forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for styrke voldtektsofres rettsikkerhet.

Voldtekt rammer i all hovedsak kvinner, og representerer en særlig utfordring for både rettsapparatet og helsetjenesten. I likhet med forslagstillerne vurderer Regjeringen det som bekymringsfullt at anmeldeshyppigheten og antall anmeldte saker som ender i felle dom, er lav. Det er også bekymringsfullt at helsestjenestetilbudet til voldtatte er så vidt varierende med hensyn til kvalitet, innhold og organisering av tjenesten rundt om i landet.

La meg innledningsvis understreke at Regjeringen har gitt arbeidet for å bekjempe seksuelle overgrep høy prioritet og det er i løpet av de senere år satt inn mye ressurser på å straffeforfølge og forebygge denne kriminaliteten. Som et ledd i dette arbeidet, la Regjeringen frem en ny handlingsplan for å bekjempe vold i nære relasjoner, i juni 2004. Planen inneholder flere tiltak for å bedre situasjonen for personer som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep, herunder styrking helsetjenestetilbudet og tiltak for å heve kvaliteten på sporsikring, etterforskning og påtalebehandling i voldtektssaker. Det vil også bli tatt initiativ ovenfor Riksadvokaten til utarbeidelse av et rundskriv som tydeliggjør rutinene for behandling av voldtektssaker, ikke minst med hensyn politi og påtalemyndighetens samarbeid med andre instanser.

Når det gjelder representantenes konkrete forslag vil jeg disse fortløpende nedenfor.

1. Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold, og gjennom dette styrke voldsforbudslovens stilling

Til dette forslaget vil jeg bemerke at det i løpet av den senere tid er iverksatte en rekke tiltak som etter min oppfatning vil kunne ivareta det behovet representantene skisser i sitt forslag. Det gjelder for det første den omfattende utredning som ble gjennomført av det regjeringsoppnevnte Kvinnevoldsutvalget. Utvalget la frem sin utredning i desember 2003 (NOU 2003:31 Retten til et liv uten vold). I utredningen er det foreslått en rekke tiltak med sikte på å forbedre situasjonen for kvinner og barn som er utsatt for vold i nære relasjoner, herunder forslag om styrking av behandlingstilbudet til overgripere, styrking av tilbudet til barn som er vitne til vold og forslag om innføring av en ny straffebestemmelse som rammer vold mot kvinner i nære relasjoner for å nevne noe. En rekke av de forslag som ble frem-

met i Kvinnevoldsutvalgets utredning, samt innspillene fra høringsrunden ble fulgt opp med konkrete tiltak i regjeringens handlingsplan om vold i nære relasjoner (2004-2007), som ble lagt frem i juni 2004. Planen inneholder til sammen 30 tiltak, hvorav tre retter seg direkte mot kvinner som har vært utsatt for seksuelle overgrep.

For å styrke fornærmedes stilling i strafferettsprosessen, spesielt ofre for volds- og seksuallovbrudd, er det på oppdrag fra Justisdepartementet gjennomført en utredning om fornærmedes stilling i straffesaker (Anne Robberstad, Kontradiksjon og verdighet 2002). Utredningen reiser en rekke spørsmål av både rettslig og praktisk karakter. Som en oppfølging av utredningen oppnevnte Justisdepartementet, 2. juli 2004 et utvalg som skal utrede de prinsipielle spørsmålene som ble reist i rapporten. (Fornærmedeutvalget).

Utvalget skal utrede hvordan fornærmedes og pårørendes stilling kan styrkes ved å vurdere:

- om de fornærmede generelt bør gis partstilling i straffeprosessen
- om enkelte grupper av fornærmede bør gis partstilling, for eksempel ofre for seksual- og voldslovbrudd
- hvilke konsekvenser en omlegging av straffeprosessen vil få for de involverte
- om fornærmedes stilling heller bør styrkes innenfor dagens ordning, og i så fall hvordan
- om pårørende til fornærmede i straffesaker bør få de samme eller noen av de prosessuelle rettigheter som utvalget foreslår for fornærmede selv
- om alle pårørende eller grupper av pårørende bør få slike rettigheter
- om bistandsadvokatordningen bør utvides til flere sakstyper, inkludert overgrep mot norske borgere i utlandet.

Utvalget skal avslutte sitt arbeid innen 1. januar 2006.

I tillegg til ovennevnte utvalg har Justisdepartementet nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere en del praktiske aspekt er ved avvikling av straffesaker. Gruppen skal se på hvordan fornærmede og pårørende møtes i forbindelse med straffesaker (ikke rettslige problemstillinger), og om rutinene for hvordan denne gruppen tas i mot av politiet og rettsapparatet kan bedres. Arbeidsgruppen ledes av Justisdepartementet og består for øvrig av representanter for Domstolsadministrasjonen, Politidirektoratet, Konfliktrådssekretariatet og Riksadvokatembetet. Som et ledd i gruppens arbeid ble det gjennomført et høringsmøte med berørte interesseorganisasjoner 18. oktober 2004.

2. Stortinget ber Regjeringen sikre voldtatte kvinner rett til bistandsadvokat uavhengig av om saken anmeldes

Retten til bistandsadvokat utløses i dag når det foreligger en "sak" om overtredelse av blant annet voldtektsbestemmelsen, jf straffeprosessloven § 107a. I forarbeidene til loven er det lagt til grunn at anmeldelsen utgjør det relevante skjæringspunktet (Ot prp nr 63 (1980-1981) s 14). Dette forhindrer likevel ikke at også advokatrådgivning på stadiet *før* anmeldelse er omfattet av ordningen, såfremt forholdet senere blir anmeldt. Dersom offeret derimot ikke ønsker å anmelde forholdet, må utgifter til slik bistand vurderes etter retts- hjelpsloven.

Dagens tilknytning mellom bistandsadvokatordningen og krav til anmeldelse har gode grunner for seg og bør fastholdes.

Når retten til bistandsadvokat skal utløses, bør blant annet ses i sammenheng med hva som er bistandsadvokatens rolle og arbeidsoppgaver. Slik dette er beskrevet i loven, er advokatens rolle primært å vareta fornærmedes interesser i forbindelse med etterforskning og hovedforhandling i saken, jf straffeprosessloven § 107c. Advokaten skal riktignok også yte slik "annen hjelp og støtte som er naturlig i forbindelse med saken," men også slik bistand forutsetter at det foreligger en straffesak.

Av hensyn til lovgivningens systematikk bør ikke rettshjelp som ikke er knyttet til straffesaksavviklingen knyttes opp mot straffeprosesslovens regler - som er en lov nettopp om behandlingen av straffesaker.

Det kan også stilles spørsmål ved hvilket *behov* voldtekts ofre har for rettslig bistand dersom forholdet ikke anmeldes. Hjelp til å fremme erstatningskrav utenom straffesaken dekkes allerede av rettshjelpsloven. Utover dette vil det sjelden være behov for rettslig bistand.

For annen hjelp og støtte som ikke er av rettslig karakter, er andre yrkesgrupper enn jurister bedre egnet til å bistå ofrene. Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre vil blant annet kunne utgjøre en viktig ressurs på dette området.

Regelverket om bistandsadvokatordningen bør også være mest mulig enhetlig. Det kan stilles spørsmål ved forslaget begrensning til akkurat voldtatte kvinner, fremfor andre grupper som omfattes av bistandsadvokatordningen. Rett til advokatbistand bør heller ikke være avhengig av offerets kjønn.

Bistandsadvokatordningen omfattes dessuten av Fornærmedeutvalgets mandat. Utvalgets utredning vil gi grunnlag for en helhetlig og prinsipiell vurdering av regelverket. Endringer i regelverket på dette området bør avvendes til utvalgets utredning foreligger.

3. Stortinget ber regjeringen sørge for tilgjengelige voldtekts- og voldsmottak over hele landet knyttet til helseforetakene, og at legevakt/akuttmottak har kompetanse og utstyr til å sikre bevis

Dette forslaget er allerede ivaretatt i regjeringens handlingsplan mot Vold i nære relasjoner (juni 2004) samt i St.prp. nr. 1 (2004-2005) for Helse- og omsorgsdepartementet der følgende er foreslått;

"Det er gjennomført en kartlegging av helsetilbudet til personer som utsettes for vold og seksuelle overgrep (Sosial- og helsedirektoratet 2004). Denne viser mangelfullt tilbud flere steder både for voldsutsatte og personer utsatt for voldtekt. Det er mangel på registrerings-, behandlings- og oppfølgingsrutiner, mangel på kompetanse og uklarheter med hensyn til ansvar og finansiering av helsetjenesten til volds- og voldtektsutsatte. Det antas at tallene for volds- og voldtektsrammede med behov for helsetjenester er langt større enn de som oppsøker tjenesten i dag, men manglende registrering gjør dette usikkert. Rutiner og oppfølging for å forebygge og behandle posttraumatiske stressreaksjoner er ikke tilstrekkelige. På bakgrunn av kartleggingsresultatene har direktoratet utredet og anbefalt konkrete tiltak. Det foreslås tiltak for å forbedre registrering, behandling, oppfølging. Videre anbefaler direktoratet at det etableres en felles mottaksfunksjon for volds- og voldtektsrammede ved minimum en eksisterende interkommunal legevakt i hvert fylke, som kan være tilknyttet lokalsykehus. Styrking av det lokale helsetjenestetilbudet til volds- og voldtektsutsatte er et viktig tiltak i handlingsplanen mot vold i nære relasjoner.

- Det skal utvikles registreringsrutiner for vold og seksuelle overgrep, en manual for kriminaltekniske, medisinske og psykologiske undersøkelser, samt anbefalt oppfølging
  - Det foreslås bevilget stimuleringsmidler til etablering og kompetanseheving av mottaksfunksjoner for vold og voldtektsrammede ved minimum en interkommunal legevakt i hvert fylke. Det foreslås inntil 10 mill. kroner til dette tiltaket.
  - Forhold ved takster og finansiering av rettsmedisinske undersøkelser etc. vil bli vurdert."
4. Stortinget ber regjeringen om å vurdere alternativ sentral finansiering av DNA - registrering, samt vurdere en utvidelse av DNA registeret.

DNA-profiler har blitt et stadig viktigere bevis i straffesaker. Hensynet til en effektiv kriminalitetsbekjempelse kan tilsi at det bør være en videre adgang til registrering i det sentrale registeret over DNA-profiler enn dagens regler tillater. I vurderingen av om det er ønskelig å endre reglene om å ta DNA - prøver og til og søke etter DNA - profiler, må det tas hensyn til personvernet og rettsikkerheten. For å vurdere disse problemstillingene oppnevnte Regjeringen 2. juli 2004 et utvalg som skal vurdere om - og eventuelt hvordan - en ved lov- og forskriftsendringer bør:

- Utvide adgangen til å ta DNA-prøver, for eksempel slik at adgangen blir den samme som for fingeravtrykk
- Åpne for å registrere DNA-profiler i flere typer av saker. I dag tillates registrering av DNA-profiler på personer som er domfelt for overtredelse av straffeloven kapittel 14 (allmennfarlige forbrytelser), 19 (seksualforbrytelser), 22 (legemskrenkelses) eller 25 (utpressing og ran).
- Gjøre siktelse til et tilstrekkelig vilkår for å registrere vedkommendes DNA-profil. I dag kreves rettskraftig domfellelse
- Endre saksbehandlingsreglene for registrering og søk i DNA-registeret.

Når det gjelder forslaget om en alternativ sentral finansiering av DNA - registrering vil Politidirektoratet fra og med 2005 etablere en sentral finansieringsordning til dekning av utgifter i forbindelse med nye saker hvor det besluttes registrering i identitetsregisteret.

5. Stortinget ber Regjeringen sørge for å iverksette et landsdekkende hjelp- og behandlingstilbud til menn som utøver vold

Tilbudet til menn som utøver vold gis en bred omtale i Regjeringens handlingsplan om vold i nære relasjoner (2004-2007). I planen fremgår det at behandlingstilbudet til menn må ha et mangfoldsperspektiv der både samtalegrupper og mer spesialiserte tjenester tilbys avhengig av voldsutøverens behov. Videre skal tilbudet tilrettelegges for unge og voksne, både de som selv ønsker hjelp til å forebygge og unngå vold, og de som allerede er volds- og overgrepsofret. I tillegg tilrettelegges tilbudet for menn med ulik etnisk bakgrunn.

Det er i dag flere instanser, både offentlige og private, som tilbyr hjelp og behandling til menn som utøver vold i nære relasjoner. Hjelp tilbys innenfor familievernet, psykisk helsevern, kriminalomsorgen og av private aktører. Tilbudene er imidlertid ujevnt geografisk fordelt, har ulik forankring og er ikke tilfredsstillende eva-

luert. I tillegg mangler tiltak og strategier for å nå overgriper på et tidlig tidspunkt.

Gjennom handlingsplanperioden vil hjelpe- og behandlingstilbudet til voldsutøvere og overgripere utvikles systematisk, og følgende tiltak skal gjennomføres i løpet av planperioden;

- Stiftelsen Alternativ til Volds hjelpe- og behandlingstilbud til voldsutøvere skal evalueres. Formålet er å dokumentere effekten av behandlingen med sikte på systematisk spredning av metodene. Oppdrag om dette er gitt til Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
- Hjelpe- og behandlingsapparatet har de fleste steder behov for økt kompetanse for å kunne tilby tilfredsstillende hjelp til voldsutøvere. Dagens tilbud, lokalt og regionalt, skal vurderes i forhold til behovet på landsbasis. Arbeidet med å spre Sinnemestingsprogrammet for voldsutøvere, utviklet ved regionalt kompetansesenter for sikkerhets- fengsels- og rettspsykiatri på Brøset, og erfaringer fra øvrige behandlingstilbud, vil fortsette.
- Det er i 2004 igangsatt arbeid for å styrke forskning og kompetanseutvikling om voldsutøvere ved NKVTS. Dette videreføres og vurderes styrket.

Vedlegg 2

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 25. november 2004

Vedrørende Dokument 8:94 (2003-2004). Forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for styrke voldtektsorfres rettsikkerhet

Jeg viser til brev av 18. november 2004, vedrørende behandlingen av Dokument 8:94 (2003-2004). Forslag fra stortingsrepresentantene Gunn Karin Gjøl, Knut Storberget og Anne Helen Rui om tiltak for styrke voldtektsorfres rettsikkerhet.

På bakgrunn av at ansvaret for legevakter og voldtektsmottak ligger hos Helseministeren har jeg innhentet følgende opplysninger fra Helse- og omsorgsdepartementet:

"Helselovgivningen er hovedsakelig bygget opp slik at den skal omfatte alle pasientgrupper uavhengig av diagnose, skade, sosial status etc. Formålet med denne oppbyggingen er å unngå særreguleringer og stigmatisering av særskilte grupper. Lov- og forskriftstekst er derfor generelt utformet, men på en slik måte at også særlige behov for enkeltgrupper er søkt ivaretatt. For å få eksakt kunnskap om hvilke prosedyrer mv som gjelder ved de ulike legevakter/avdelinger/mottak må en eventuelt kontakte disse.

Det skal videre vises til at Sosial- og helsedirektoratet i 2003 foretok en kartlegging av tilbudet i kommunene til personer utsatt for vold og seksuelle overgrep. Resultatene viste først og fremst at kommunene har manglende oversikt over omfanget av vold og seksuelle

overgrep, men anslår det til å være svært lavt (av kommuner med færre en 10 000 innbyggere er det nesten 80% som rapporterer om 0-10 tilfelle i foregående år (2002). Det er imidlertid grunn til å anta at det er store mørketall. Det er grunn til å anta at det er langt flere som utsettes for vold og seksuelle overgrep enn det nevnte kartlegging viser. Det er sannsynlig at disse enten ikke kommer til helsetjenesten, eller ikke registreres som vold/seksuelle overgrep.

1. Komiteen ønsker å få innsikt i hvilke prosedyrer i forhold til journalføring, bevisopptak etc. som gjør seg gjeldende når en person som har blitt utsatt for voldtekt oppsøker henholdsvis voldtektsmottak og legevakt

Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (helsepersonelloven) §§ 39-47 samt forskrift om pasientjournal av 21. desember 2000 fastsetter rammene for hva en journal skal inneholde. Bestemmelsene i loven, samt den nærmere utdypingen i forskriften, gir også regler for oppbevaring av journal, overføring av journal, redigering, retting og sletting i journal. Bestemmelsene i loven og forskriften er generelle og gir derfor ikke føringer i forhold til hva slags virksomhet helsepersonellet arbeider i ved opptak av journalen.

I tilknytning til Sosial- og helsedirektoratets kartlegging oppga omkring 60% av kommunene at de utførte dokumentasjon for rettsvesenet, og ca. 25% at de utførte undersøkelser inkludert sporsikring. 20% av kommunale legevakter, 25% av interkommunale legevakter og 30% av akuttmottak oppgav at det er problem

å avsette tid til rettsmedisinske/kriminaltekniske undersøkelser. 35% hadde ingen etablerte rutiner for håndtering av personer utsatt for vold, mens 30% hadde ingen rutiner for håndtering av personer utsatt for voldtekt. Under 15% oppgav "godt etablerte rutiner med manual" for voldtektsutsatte. Ca. 1/3 av kommunene vurderte at tilbudet generelt ikke er godt.

2. I forlengelsen av det ovenforstående ønsker komiteen å vite hvilke rutiner man har for å ta vare på journaler, bevisopptak etc

Helse- og omsorgsdepartementet er ikke kjent med om voldtektsmottak og legevakt har egne rutiner for å ta vare på bevisopptak etc. enn hva helseinstitusjoner i sin alminnelighet har. Helselovgivningen regulerer ikke voldtektsmottak og legevakt særskilt m.h.t. slike rutiner.

Det er grunn til å anta at det er store mørketall - og at mange utsatt for vold og seksuelle overgrep aldri kommer til helsetjenesten. På bakgrunn av kartleggingen har Sosial- og helsedirektoratet derfor fremmet følgende anbefalinger:

- a. Det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for helsetjenesten på følgende områder:
  - i. Felles registreringsrutiner for vold og seksuelle overgrep ved mottak
  - ii. Gjennomgang av eksisterende veiledere/manualer og journalmalen for å fremme forslag om

en felles manual/journalmal mht kriminalteknisk, sporsikringsmessig, medisinsk og psykologisk undersøkelse. Regelmessig revidering bør vurderes

- iii. Gjennomgang av henvisningsrutiner
  - b. Bør motta tilbud om behandling i psykisk helsevern innen 4 uker. "Stående" tilbud innefor en ramme av 6 måneder
  - c. Bør etableres interkommunale volds/voldtektsmottak som en mottaksfunksjon ved interkommunal legevakt
  - d. Bør vurdere finansieringsordningen for rettsmedisinske tjenester
  - e. Bemanning bør ha medisinskfaglig, rettsmedisinsk/sporsikring og psykologisk spesialkunnskap
3. Er det forskjell dersom vedkommende ønsker å anmelde det som har skjedd?

Helselovgivningen har ikke særskilte bestemmelser for journalopptak m.m. i de tilfellene voldtektsofferet ønsker å anmelde det som har skjedd.

4. Hvilke rutiner gjøres gjeldende dersom vedkommende ikke er voldtatt men kun mishandlet?

Helselovgivningen differensierer ikke i forhold til om vedkommende er voldtatt, eller kun mishandlet"

